

ALTIJD WAT NIEUWS, ZELDEN WAT GOEDS

VON-Conferentie '83 Hasselt 11-12 november

Nieuws kan veel zijn : een nieuwe leerlinge in de klas, een nieuwe trui, de overwinning van je favoriete voetbalploeg, morgen gaan we fietsen, een ongeval, een verrassing, paus kust grond te ..., de verlenging van de schoolplicht, de vredesvogel van Benson ...

Er is echter nieuws dat iedereen hoort of beluistert : medianieuws (via radio, TV, krant, tijdschriften). Hoe komen onze leerlingen daarmee in aanraking, hoe kijken ze er tegenaan of tegenop ? Welke rol spelen hun sociale achtergrond en taalgebruik in hun belangstelling, resp. reactie ?

In hoeverre schenken we aandacht aan de actualiteit in de klas en zoeken we desgevallend naar de aangepaste werkvormen om leerlingen talig te activeren als nieuwsbetrokkenen ?

Wil je een antwoord op al deze vragen, dan is de VON-conferentie '83 een "must" voor jou ! En wil je ook tips en concrete aanwijzingen voor didactische werkvormen, dan is de VON-conferentie '83 een niet te missen afspraak.

Immers, vanuit de VON-visie op moedertaalonderwijs kan je er niet omheen dat nieuws in geschreven of gesproken vorm een belangrijk aandeel heeft in emancipatorisch en normaalfunctioneel onderwijs.

Werkwijze

De conferentie vangt aan met een inleidend panelgesprek waarin mensen uit de persmedia achtergrondinformatie geven over hun medium ; welke rol spelen selectiecriteria, taalgebruik, journalistieke codes ... in het tot stand komen van nieuws ?

Het panelgesprek zou uitgaan van twee stellingen :

1. De mensen lezen/luisteren niet of enkel oppervlakkig naar het nieuws want het wordt toch gemanipuleerd.
2. Nieuws is niet verstaanbaar voor de doorsnee kijker, - lezer, - luisteraar.

Aan het panelgesprek nemen deel :

Paul Goossens (krant), Ciel Vanderdonckt (radio) en Willem Van Laeken (TV) (deze laatste onder voorbehoud).

Daarna vervolgt de conferentie in stromen. Keuze uit : Basisonderwijs, Lager Secundair Onderwijs, Hoger Secundair Onderwijs, Beroepsonderwijs en Pedagogisch Hoger Onderwijs.

Stroom Basisonderwijs

Wat is nieuws voor mij ?

"Mijn tante vertelde dat ik gewonnen had met de lotto. De trouw van juf. ... Iets wat nog maar pas is uitgevonden. Een mededeling op de televisie of de radio. Een nieuwe broek of een nieuw kleed. We gaan morgen fietsen. In mijn familie is er een kindje geboren. Een verrassing ! Een geheim dat ik nog niet wist. Een ongeluk ! Oorlog hier en oorlog daar. Als er iemand een brief naar mij schrijft. ..." Citaten van leerlingen die vermelden wat zij onder nieuws verstaan.

Hoe behandelen en integreren we deze nieuwtjes in het kader van het grote nieuws op de televisie ?

Verwijzen we hiervoor naar het grote beeld (dorp, stad, land, wereld), om alzo een totaal maatschappijbeeld te krijgen.

Met andere woorden : Wat is nieuws voor elk kind rekening houdend met zijn sociaal milieu ? Hoe komt nieuws naar je toe en wat doe je ermee in de klas rekening houdend met de verschillende communicatievormen. Hierbij onderscheiden we :

Communicatie				
Verbale			Visuele	
Technisch		Inhoudelijk	Technisch	Inhoudelijk
O	Woordlezen	Woordlezen	Beeldlezen	Beeldverstaan
Z	Woordschrijven	Woordstellen	Beeldschrijven	Beeldstellen

O = ontvangen

Z = zenden

In hoever houdt nieuws rekening met de maatschappelijke realiteit als een samenhangend geheel van uitdagingen en problemen ? De nadruk ligt echter op het fragmentarische en het vanzelfsprekende. Dit betekent dat informatie los van elkaar en zonder vragen in het hoofd van de leerlingen worden geprent.

In hoever wordt nieuws of communicatie breeduit geen manipulatie of zelfs indoctrinatie ?

Verwijzen we hiervoor naar het boek : "Communicatie of manipulatie". Siric (Société Internationale de Recherche Interdisciplinaire sur la Communication) ; uitgeverij Empirika (Rue Haute, F-02820 Saint-Erme).

Wil je een antwoord op al deze vragen (theoretische verdieping-vulling), dan is de VON-conferentie 1983 een "MUST" voor jou !

En ... wil je ook tips, concrete aanwijzingen, mogelijke leidraden (methodiek), dan is de VON-conferentie 1983 een niet te missen afspraak. Alsof het niet op kan ... Verwacht je daarenboven dat al het vorige verwerkt wordt in een jaarplan rekening houdend met de leerplangegevens,

dan weten we zeker dat je er zal zijn op 11 en 12 november '83 te Hasselt in het domein "Borggraaf" !

Medewerkers voor het basisonderwijs zijn : Luc Zajac, Marleen Broossens, Raf Feys, Cyriel Peirsman, Dominiek Vos, Rita Lybaert.
De coördinatie voor het basisonderwijs is in handen van Cyriel en Rita.

Stroom Lager Secundair Onderwijs

Ons taalgebruik, al wat we zeggen of niet zeggen, horen of niet horen, zien of niet zien, schrijven of niet schrijven, doen of niet doen, bepaalt mee onze eigen actualiteit en de manier waarop we daarop reageren. Meer greep krijgen op die actualiteit is dus een belangrijk proces in de ontwikkeling naar zelfstandigheid, weerbaarheid en zelfontplooiing. Hoe ervaren onze leerlingen hun actualiteit, hoe ervaren zij de actualiteit ? Hoe gaan zij ermee om, hoe verwerken zij die ? Aan welke mechanismen en manipulaties worden zij blootgesteld ? Kunnen zij daar adequaat op reageren ? En hoe kunnen wij hen daarbij helpen ?

Deze uitgangspunten staan ons voor ogen bij het opzetten van een programma rond actualiteitsverwerking in het LSO. Een inhoudelijke schets :

1. Situering van het begrip actualiteit binnen de lespraktijk ;
2. Verwerking van de verschillende aspecten hiervan in concrete werkvormen en -inhouden.
3. Beïnvloeding en manipulatie.

Bij de uitwerking hiervan gebruiken we in de klas toepasbare didactische werkvormen. Zo kunnen zowel inhoud als vorm van de 2-daagse aan bod komen in een synthetiserende evaluatie-opdracht.

Stroombegeleiders : Joris Dewint (medewerker TIEM vzw)
Hector Foulon (leraar algemene vakken)
Flor Vervoort (leraar algemene vakken)

Stroom Hoger Secundair Onderwijs (Algemeen Secundair Onderwijs)

Praten en luisteren : kun je daar wel les in geven ?

De uitvinding van de telefoon is een ramp voor geschiedvorsers. Voor de komst van dit apparaat is het leven van personen vaak nauwkeurig te volgen via briefjes en briefkaarten waarin alle bezoeken en uitjes worden aangekondigd of afgesloten. Die functie is nu overgenomen door de telefoon. De afdeling telecommunicatie van de Nederlandse PTT maakt winst, de afdeling Post verlies ; toeval ?

Terwijl het landschap om ons heen lelijker wordt door asfaltwegen, meubeltoonzalen en industrieën is ons communicatief gedrag veel visueler geworden. Voor veel mensen neemt het televisie "kijken" een belangrijk deel van hun contact met de omgeving in. Maar ook het geschreven woord laat zich meer en meer bekijken (vergelijk maar eens reclame-advertenties uit 1890, 1930 en 1980) !

Wie denkt aan de stille Lage Landen rond 1900 hoort als het ware vanaf die tijd een aanzwellend geluid : stilte wordt schaars en kostbaar. Moedertaalonderwijs kan de toename van praten & luisteren niet ontkennen of negeren. Maar hoe geef je onderwijs in mondelinge taalvaardigheid aan leerlingen die dat al lang kunnen of nochtans de hele dag doen ? Daarvoor willen wij in de stroom een drietal thema's aanreiken.

1. Is een vruchtbare analyse van een gesprek mogelijk ?
Hoe is die analyse dan en wat doe je er mee in de klas ?
Basis is het taalbeschouwingsmodel met nadruk op de pragmatiek, meer speciaal op de theorie zoals die ontvouwd wordt in Labov/Fanshel : Therapeutic discourse en waarvan verslag gedaan wordt in Moer 1982 : 1.
Je krijgt ook lessuggesties aangereikt naast de ideeën die je zelf ontwikkelt.
2. Massamedia. Op welke wijze informeren radio, televisie en krant ?
Hoe worden zij zelf gevoed ? Het Dallaswonder en een korte cursus : Hoe kom en blijf ik op de televisie.
3. De didaktiek van alledag, gebaseerd op verslagen over discussievaardigheid in het schoolonderzoek.

Stroombegeleiders : Herman Meddens (lerarenopleiding D'Witte Lelie Amsterdam)
Myriam Ros (lerares niet-universitair hogeronderwijs)

Stroom Beroepsonderwijs

- Ook al leerlingen bepaalde kranten horen verguizen omdat er niet voldoende "sport" (lees voetbal en wielrennen) in staat ?
- Na de opdracht een bepaalde avond naar BRT-1 Actueel te luisteren was de vraag "meneer, waar ligt dat BRT-1, dat komt nooit op bij ons thuis" géén foefje !
- Het verhaal van de scheldbrieven aan het adres van Panorama nog niet vergeten omdat P. uitliep in de zendtijd van Dallas ?

Waarschijnlijk kunnen de conferentiedagen gevuld worden met dergelijke anecdotes - maar laten we dat ijdel gesnap voorbehouden voor de pauzes en die ene avond.

Uitgaande van de werkhypothese dat de meeste leerlingen uit het beroepsonderwijs weinig geïnteresseerd zijn om actief medianieuws te verwerken, zelfs als dat hen rechtstreeks of onrechtstreeks aanbelangt, hebben we de volgende punten op de congresagenda gezet :

4.

1. Het relativeren van de werkhypothese, die zoals elke WH fout en té ruim is. Relativeren houdt dan o.a. in : zoeken naar waar tussen zender en ontvanger de onontvankelijkheid ontstaat, welk nieuws toch over die barrière geraakt en de leerlingen bereikt ; of dit te maken heeft met WIE het nieuws verkondigt, HOE of WAAR ; of eerder met de inhoud van dat nieuws.
2. Hoe kunnen we zonder in het euvel van de leerlingenwereldvreemdheid te vervallen, de wereldvervreemding van de leerlingen tegengaan en ongedaan maken ? (Dit komt eigenlijk neer op : hoe nieuws in de klas brengen zonder bepaalde nieuwsitems te introduceren die even dicht bij de leerlingenwereld staan als bv. "Adam in Ballingschap").
3. Aansluiten bij de recente vernieuwingstendens in het beroepsonderwijs door voornamelijk aandacht te schenken aan activerende werkvormen (als bv. thematisch onderwijs en projektonderwijs), aan vakkenintegratie en zelfstandig werk.
4. Ook het maken van nieuws niet te verwaarlozen ; werken met interview, enquête, "kenners" van zaken in de klas halen, maken van een schoolkrant die niet alleen leuk is ...

De wereld van het beroepsonderwijs is bijzonder complex door de massa richtingen, leeftijdsgroepen en motiveringen van leerlingen om nou net die beroepskeuze te maken. Er kan dus geen "pre-fab" programma uitgewerkt worden dat alle deelnemers bevredigt. De medewerking van die deelnemers tijdens de conferentie wat het invullen met de eigen klassituaties betreft, zal dus vrij groot zijn. Zij zijn gewaarschuwd !

Stroombegeleiders : Lut Stroobants (lerares algemene vakken)
Walter De Hert (leraar algemene vakken).

Stroom Hoger Onderwijs

Is er wat nieuws in het (hoger) onderwijs ?

(van onze verslaggever te velde)

Vooraleer je eventueel een antwoord kan vinden op de vraag of je met "nieuws" iets kan aanvangen in het (pedagogisch) hoger onderwijs, zou het niet onverstandig zijn na te kijken of er überhaupt wel bruikbaar nieuws bestaat voor dat onderwijsniveau. Een schier bizarre vraag, maar toch een doordenkertje.

In vergelijking immers met de basis- en secundaire school lijkt niet alle nieuws even geschikt om in het curriculum van pedagogisch onderwijs verwerkt te worden. Dit heeft vermoedelijk te maken met de tweetrapsopstelling van dit soort onderwijs : zelf onderwijs (moeten) volgen om later de onderwijsstiel te kunnen uitoefenen.

Meteen zijn de twee grote doelstellingen voor de stroom "pedagogisch hoger onderwijs" van de komende VON-conferentie gesuggereerd :

- als opleidingsverantwoordelijke zelf relevant nieuws in je eigen lessen kunnen verwerken ;

- aspirant-leerkrachten gevoelig en vaardig maken om met nieuws in hun lessen om te gaan.

De onderliggende filosofie kan wellicht het scherpst omschreven worden met een parafrase op George Orwell's : "Alle nieuws is gelijk, maar sommig nieuws is meer gelijk dan ander nieuws". Een oude wijsheid !

Met de gestelde dubbel-doelstelling in het achterhoofd merk je dat het soort nieuws dat je in je praktijk kan gebruiken, evenals de bronnen waarvan het afkomstig is nogal eens kunnen verschillen.

Het gaat niet alleen om "alledaags" nieuws maar ook om pedagogisch, c.q. onderwijskundig nieuws ; het gaat niet alleen om radio, T.V., dagblad, maar ook over tijdschriften, boeken, materiaal. Het nieuws hoeft niet steeds brandend actueel te zijn om bruikbaar te zijn ; het kan ook gaan om nieuws met enig anticiperend karakter.

Vandaar ook dat deze stroom zich niet bij voorkeur of exclusief richt naar docenten Nederlands van en in het P.H.O., maar ook en zeer zeker naar de docenten die verantwoordelijk zijn voor het psycho-pedagogische complement in de lerarenopleiding.

Aan de hand van illustratief materiaal, eventueel en liefst zelfs meegebracht door de deelnemers zelf, en met behulp van praktijkvoorbeelden zal gepoogd worden zich de relevantie van het nieuws bewust te worden en strategieën te bespreken om dit nieuws op een verantwoorde wijze in de lespraktijk te integreren. Getracht zal worden vorm en inhoud op exemplarische wijze te hanteren. De ervaring van de deelnemers staat centraal, zodat alle stroom-deelnemers gezamenlijk hun eigen leerproces kunnen uitbouwen.

Deze stroom wordt begeleid door Eddy Bonte, leraar Nederlands en journalist, gespecialiseerd in onderwijsproblematiek, samen met Luk Martens, verbonden aan het Seminarie voor Didactiek aan de R.U.G.